

Vertrouwen doet kinderen groeien

Annette van Valkengoed bouwt in Laterna Magica al meer dan tien jaar aan een ándere wereld voor kinderen. In Laterna Magica creëerde ze een speelveld en oefenplaats waar kinderen, professionals en ouders kunnen experimenteren met samen leren, samen werken en samen leven. | Wilma Schepers

Haar rotsvaste overtuiging dat het kan – kinderen het vertrouwen in hun eigen kracht meegeven – maakt dat Annette koersvast naar haar toekomstbeeld toewerkt. ‘Als je mij vraagt wat mijn diepste drijfveer is, dan is dat kinderen vertrouwen in hun eigen kracht meegeven. Je eigen biografie, je eigen jeugd, is ontzettend belangrijk voor hoe je naar het leven, naar anderen, naar jezelf en naar je werk kijkt.’

‘Ik ben van jongs af aan gefascineerd door de wereld om mij heen. Ik wilde leren, lezen en maken. De volwassenen – mijn leermeesters op de basisschool en in mijn latere carrière – gaven mij het vertrouwen dat ik kon groeien en mijn doelen bereiken. Hun vertrouwen heeft mij gevormd en dat vertrouwen gun ik elk kind. Als je mij vraagt wat mijn diepste drijfveer is, dan is dat kinderen vertrouwen in hun eigen kracht meegeven.’ Annette van Valkengoed denkt en werkt vanuit de toekomst. Ze besteedt weinig woorden aan wat er mis is met de huidige opvoedomgeving voor kinderen. Liever praat ze over wat ze voor zich ziet, hoe het anders kan. Ze vertelt beeldend en zoekt naar woorden om haar gedachten te ordenen en haar luisteraars mee te nemen in haar wereldbeeld.

Voor Annette onderwijswetenschappen ging studeren, studeerde ze aan de kunstacademie. Die achtergrond is misschien wel bepalend voor haar manier van werken: onderzoekend, geconcentreerd op de inhoud, toewerkend naar een eindbeeld dat nooit voltooid zal zijn. Als ze vertelt, voel je aan alles dat het haar om de inhoud gaat. Zelf blijft ze op de achtergrond. Vanuit haar fascinatie voor jonge kinderen stelt ze zich voortdurend de vraag hoe ze kan bijdragen

aan de ontwikkeling van kinderen, hoe ze kinderen kan helpen uit te groeien tot mensen die op hun beurt bij zullen dragen aan de wereld om hen heen, die de wereld mooier zullen maken, duurzamer, socialer, democratischer.

Werken vanuit casuïstiek

Annette: ‘Ik heb zo vaak kunnen zien dat het er echt toe doet hóe jonge kinderen begeleid worden en hóe de speel-leeromgeving eruit ziet. Ik heb gezien hoe goed het kan gaan, maar ook hoe kinderen in de knel kunnen komen als van hen gevraagd wordt zich aan te passen aan een omgeving die geen aandacht heeft voor hun behoeften. Een omgeving die niet uitdaagt of stimuleert, een omgeving waar kinderen niet écht gezien worden. We verliezen kinderen uit het oog op de grenzen van gescheiden werelden waarin ze leven: school, kinderopvang, zorgvoorzieningen. Op de grenzen van primair onderwijs naar voortgezet onderwijs.’

‘Ik werk graag vanuit casuïstiek: een moeder vertelde me dat haar kind zich verveelt op de dagopvang maar nog te jong is voor groep. Ik zag kinderen via dagopvang met ongelijke kansen starten. Een leerkracht vertelde dat een kind op enkele cognitieve terreinen al heel ver is en op sociaal gebied uitdagingen heeft waardoor hij niet in het primair onderwijs én niet in het voortgezet onderwijs past. Ik hoorde van een jongetje met lichamelijke en verstandelijke beperkingen voor wie de professionele zorg niet werkte omdat hij zich eenzaam voelde in de setting gericht op zorg, terwijl hij vrienden wilde maken, spelen en leren. Als ik gecon-

fronteerd word met zo’n vraagstuk – en als ik zie dat deze casus staat voor meer kinderen – voel ik me uitgedaagd. Dan wil ik een pedagogische speel-leeromgeving schep die klopt voor dít kind en daarmee ook andere kinderen. Ik stel mezelf vragen en zoek antwoorden in de wetenschap, in opleiden en in de praktijk. Gewapend met deze kennis zet ik een veranderingsproces in gang.’

‘Zo’n verandering is niet altijd makkelijk. De keuze bijvoorbeeld om alle kinderen kansen te bieden – om inclusief te werken – heeft wel wat gevraagd van mijn collega’s. Mijn aanpak is: we gaan het doen! We laten zien dat inclusie breder én anders is dan “integratie” of “passend onderwijs”. Het gaat om het inrichten van “een speel-leer en werkomgeving” die ruimte schept voor iedereen. Een speel-leer en werkomgeving die iedereen uitnodigt om bij te dragen.’

‘Eén pedagogische infrastructuur zet de boel flink onder spanning, in organisatie, in inhouden, in opleiden. Natuurlijk hebben we meer en andere expertise nodig, die we in huis halen. We maken gebruik van de kracht van diversiteit. Het gaat er mij om dat zodra je zo’n beslissing neemt, er van alles

Kantelaars zijn mensen met bijzondere eigenschappen. Zij slaan inhoudelijk een nieuwe weg in en realiseren hun ambitie. In deze serie interviewt Wilma Schepers samen met Gerdi Meyknecht en Anki van Duin van PACT voor Kindcentra een aantal kantelaars die consequent en in de praktijk de ontwikkelbehoefte van een kind centraal stellen. In een kindcentrum, vanuit de jeugdhulp, in een brede school of in de kinderopvang. Wat betekent dit voor ouders, voor betrokken professionals en voor de manier waarop je het primair proces organiseert.

gaat bewegen en verschuiven. Dan worden mensen creatief en blijkt er ineens heel veel mogelijk te zijn.'

Werken in context

Annette: 'Wat me ook drijft is de overtuiging dat veranderingen alleen beklijven als je ze inbedt in het grotere systeem. De casuïstiek zie ik als signaal voor iets wat mogelijk maatschappelijk wringt. Daartegenover staat mijn beeld van een wereld waarin het leven mooi en goed is voor allen. Voor mij werkt het niet om aan maatschappelijke systemen te gaan rammelen en vanaf de zijkant te roepen: "Dit is niet goed, dat moeten jullie anders doen." Dat is roepen in de wind. Als je iets wil veranderen, ben je zelf je eigen instrument. Ik vraag me telkens af wat kan ik veranderen in mijn handelen: wat kan

ik anders doen waarmee ik kan laten zien dat er andere mogelijkheden zijn? Door de nieuwe werkelijkheid te realiseren kan ik mensen door mijn bril laten meekijken. Dat is overtuigender dan duizend woorden.'

'Daarom is de inbedding in de omgeving ook zo belangrijk. Laterna Magica is geen geïsoleerde minimaatschappij. Ik nodig organisaties uit de omgeving graag uit om mee te kijken en bij te dragen: scholen, kinderopvangvoorzieningen, buurtorganisaties, gemeente, ministeries, de inspecties. Ik bouw bruggen terwijl we erop lopen. In de ikc-beweging die is ontstaan zijn we een eerste voorbeeld van wat meer kan dan louter en alleen de kinderopvang en de school samenbrengen onder één dak. We kunnen laten zien dat een ikc een speel-, leer- en leefomgeving kan zijn voor kinderen, ouders en professionals.'

Werken in een oefenplaats

Annette: 'Ik creëer in Laterna Magica een speelveld waarin kinderen, professionals en ouders kunnen experimenteren met samen leren, samen werken en samen leven. We vormen een gemeenschap waarin je kunt leren hoe je een duurzame omgeving maakt, hoe democratie werkt. Het is een gemeenschap die verbonden is aan de wereld eromheen en tegelijkertijd ook beschermend is, want in een oefenplaats mag je fouten maken.'

'Ouders zijn onze vanzelfsprekende partner. We kunnen het niet zonder elkaar. Daarom organiseren we workshops met ouders en voeren portfoliogesprekken. Deze vormen de basis bij het samen kijken naar kinderen. Ouders waarderen dat, ook ouders die nog nooit met een dergelijke materie in aanraking geweest zijn. Met en voor professionals hebben we een intern leerlandschap ontwikkeld. Het werk in Laterna Magica is immers een ander vak.'

'Nu, na ruim tien jaar bouwen aan Laterna Magica, weet ik dat het fundamentele idee klopt. Al die tijd had ik het vertrouwen dat het zou lukken en ben ik koersvast gebleven – ook als er tegenslagen waren – omdat ik er intrinsiek van overtuigd ben dat mijn missie ertoe doet. Ruimte en vertrouwen, dat is wat ik nodig heb om te doen wat ik doe.'

Annette van Valkengoed, Laterna Magica in Amsterdam

Laterna Magica is een integraal kindcentrum en biedt geïntegreerde kinderopvang en onderwijs van 07.30-18.30 uur voor kinderen van 0 tot 13 jaar. Laterna Magica werkt vanuit het concept Natuurlijk Leren en biedt maatwerk voor ieder individueel kind middels een leerling-volg-jezelf-systeem. Laterna Magica werkt zonder klassen, zonder vaste methoden, maar met units, met authentieke speelleeromgevingen en met interdisciplinair samengestelde teams. Medewerkers zijn opgeleid in het sociale domein: onderwijs, cultureel maatschappelijke vorming, (ortho)pedagogiek, social work. In Laterna Magica is een leer- en leefgemeenschap opgebouwd vanuit waarden: integriteit (het goede doen), liefde (elk kind is welkom), autonomie (zelfsturing en reflectie), verantwoordelijkheid (je draagt verantwoordelijkheid, je leeft samen, je gunt elkaar wat) en vertrouwen (we hebben hoge verwachtingen van ieder mens). Voor meer informatie www.laternamagica.nl